

Winiecki Dzikowski i Partnerzy

kancelaria adwokacka

Poznań, dnia 18 lutego 2020 roku

**Polska Izba Przemysłu Targowego
z siedzibą w Poznaniu**

**Opinia prawna w przedmiocie
regulacji prawnych odnoszących się
do sytuacji podmiotów uczestniczących w ich przygotowaniu (w głównej mierze
przygotowaniu stoisk targowych)
w związku z odwołaniem Moblie World Congress 2020 w Barcelonie**

Przedmiot opinii

Prawne podstawy możliwych działań związanych z odwołaniem targów Mobile World Congress 2020 w Barcelonie, w szczególności z punktu widzenia podmiotów przygotowujących stoiska targowe.

Podstawy prawne

1. rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady numer 593/2008 z dnia 17 czerwca 2008 roku w sprawie prawa właściwego dla zobowiązań umownych (dalej: Rzym I) (Dz.U. U.E. z 04.07.2008 roku, L 177/6),
2. rozporządzenie (WE) Parlamentu Europejskiego i Rady numer 864/2007 z dnia 11 lipca 2007 roku dotyczące prawa właściwego dla zobowiązań pozaumownych (dalej: Rzym II) (Dz.U. U.E. z 31.07.2007 roku, L 199/40),
3. rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) numer 1215/2012 z dnia 12 grudnia 2012 roku w sprawie jurysdykcji i uznawania orzeczeń sądowych oraz ich wykonywania w sprawach cywilnych i handlowych (dalej: Bruksela I bis) (Dz.U. U.E. z 20.12.2012 roku, L 351/1),
4. ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 roku Kodeks cywilny (tekst jednolity Dz.U. z 2019 roku, poz. 1145, dalej: k.c.).

Stan faktyczny

Winiecki Dzikowski i Partnerzy
kancelaria adwokacka
ul. Półwiejska 3/1, 61-885 Poznań
tel. 61-855-14-73 (-97), fax 61-855-14-98
NIP 778-14-51-421, REGON 300707084
KRS 0000292747
Sąd Rejonowy Poznań Nowe Miasto i Wilda
VIII Wydział Gospodarczy Krajowego Rejestru Sądowego
email: kancelaria@winieckidzikonski.pl
winieckidzikonski.pl

Partnerzy
adwokat **Sebastian Winiecki**
adwokat **Bartosz Dzikowski**
adwokat **Aleksandra Staniek**
adwokat **Anna Czajkowska**

W 12 lutego 2020 roku władze GSMA – organizatora imprezy targowej Mobile World Congress 2020 w Barcelonie (dalej: MWC), w swoim oświadczeniu oficjalnie odwołały przedmiotową imprezę, wskazując jako przyczynę obawy przed rozprzestrzenieniem się koronawirusa. Z doniesień prasowych wynika, że jeszcze w weekend organizatorzy wraz z władzami Barcelony informowały o tym, że impreza się odbędzie, pomimo wycofania się z udziału w niej przez dużą liczbę dużych firm technologicznych¹. Zgodnie z informacjami prasowymi władze hiszpańskiej, jak i miejscowe nie wydały zaleceń związanych z odwołaniem imprezy, z uwagi na istniejące zagrożenie zdrowia jej uczestników.² Brak jest w Hiszpanii, w szczególności w Barcelonie oficjalnych decyzji władz odpowiedzialnych za ochronę zdrowia dotyczących zakazu organizacji imprez masowych z uwagi na zagrożenie epidemiologiczne koronawirusem.³

Z uwagi na fakt, że MWC miało odbyć się w dniach od 24 do 27 lutego 2020 roku, zaś odwołanie imprezy nastąpiło dnia 12 lutego 2020 roku, tj. bardzo krótkim czasie przed rozpoczęciem tej imprezy, przyjąć należy, że wystawcy i uczestnicy imprezy ponieśli koszty związane z udziałem w niej, w tym zaangażowane zostały podmioty wykonujące stoiska targowe na te imprezy – a stoiska te fizycznie zostały już przygotowane (a możliwe, że już przetransportowane do Barcelony).

Analiza przedmiotu opinii

W pierwszej kolejności określić należy strukturę stosunków prawnych panujący pomiędzy podmiotami uwikłanymi w organizację imprezy targowej, ze szczególnym uwzględnieniem podmiotów świadczących usługi/wykonujących działa w postaci przygotowania stoisk targowych.

Organizator imprezy targowej jako pierwotny podmiot decyzyjny w odniesieniu do całokształtu imprezy targowej zawiera umowy w celu zapewnienia prawidłowego przebiegu organizowanej imprezy (lokalizacja, obsługa PR, wystawcy, obsługa administracyjna, ochrona, itd. oraz oczywiście sprzedaż wejściówek dla podmiotów uczestniczących w imprezie targowej). Wskazane podmioty, będące kontrahentami organizatora, zawierają w dalszej kolejności umowy z kolejnymi podmiotami, w szczególności z wykonawcami stoisk targowych, przewoźnikami (przejazdy, przeloty), firmami zapewniającymi udział w eventach tłumaczy, hoteli, itd. Podmiotów tych nie łączy bezpośrednia więź kontraktowa z organizatorem imprezy targowej.

W powołanym wyżej układzie powiązań kontraktowych odpowiedzialność kontaktowa organizatora imprezy targowej może zaistnieć jedynie względem podmiotów będących jego kontrahentami (nie zaś kontrahentami tych kontrahentów), tj. organizator imprezy odpowiada kontraktowo (jeśli zaistnieją przesłanki przewidziane prawem oraz zapisami umowy) względem wystawców, jednak nie względem dalszych podmiotów, z którymi wystawcy zawarli umowy.

Kolejną podstawą odpowiedzialności odszkodowawczej może być – jeśli nie kontraktowa – to odpowiedzialność deliktowa. Jeśli ktoś swoim zwinionym działaniem wyrządzi innemu podmiotowi szkodę, winien mu tą szkodę wynagrodzić.

¹ <https://time.com/5783200/mobile-world-congress-canceled-coronavirus-fears/>

² <https://time.com/5783773/mobile-world-congress-canceled-spanish-government/>

³ Ibidem,

Rozważając odpowiedzialność organizatora imprezy targowej – biorąc pod uwagę jej międzynarodowy charakter, określić należy, czy istnieją międzynarodowe normy (wynikające z umów multilateralnych bądź bilateralnych), czy też regulacje organizacji ponadnarodowych (m.in. Unii Europejskiej).

W obrocie prawnym istnieje konwencja Paryska z 22 listopada 1928 roku o wystawach międzynarodowych ratyfikowana przez Polskę ustawą z dnia 25 lutego 1932 roku (Dz.U. R.P. z 1932 roku, 29, poz. 281), jednakże nie znajdzie ona zastosowanie do MWC, ponieważ przedmiotowa impreza nie spełnia definicji wystawy międzynarodowej zawartej w art. 1 ww. konwencji. Brak jest innych regulacji, konwencji regulujących bezpośrednio tematykę związaną z organizacją imprez targowych, w szczególności zaś w aspekcie wzajemnej odpowiedzialności odszkodowawczej podmiotów związanych z ich organizacją.

Wobec braku norm specyficznie odnoszących się do omawianej tematyki konieczne jest ustalenie, czy istnieją ponadnarodowe normy prawnej (konwencje, traktaty) regulujące zagadnienia odpowiedzialności cywilnej podmiotów. W międzynarodowym obrocie prawnym funkcjonuje – jako fragmentarycznej prawo materialne – Konwencja Narodów Zjednoczonych o międzynarodowej sprzedaży towarów sporządzona w Wiedniu z dnia 11 kwietnia 1980 roku ratyfikowana przez Polskę w dniu 13 marca 1995 roku, jednakże mając na uwadze to, że organizatorem MWC jest GSM Association z siedzibą w Londynie (chyba, że działa podczas organizacji MWC przez podmiot powiązany np. spółkę córkę z siedzibą w Hiszpani), zaś Wielka Brytania nie dokonała ratyfikacji ww. konwencji również ona nie mogłaby znaleźć zastosowanie. Jednocześnie, ww. konwencja obejmuje swoim zakresem bardzo wąski wycinek stosunków kontraktowych – umowy sprzedaży, z wyłączeniem umów, w których przeważającym komponentem jest świadczenie usług, co w znacznej mierze również wykluczałoby ją jako podstawę ewentualnych wzajemnych rozliczeń i roszczeń.

Brak jest innych w tym unijnych, regulacji mających charakter prawa merytorycznego (prowadzone są prace na tzw. europejskim kodeksie cywilnym, jednakże jest to dokument stanowiący jedynie „*soft law*”, które aktualnie nie znajduje dużego zastosowanie w obrocie prawnym – na podstawie wyboru stron). Tym samym konieczne jest ustalenie prawa właściwego dla łączących organizatora, wystawców i inne wskazane wyżej podmioty prawa właściwego.

W tym miejscu wskazać należy, że w zakresie odpowiedzialności kontraktowej – prawo właściwe najczęściej określane jest w samej treści umowy. Biorąc pod uwagę treść „MWC Barcelona 2020 Attendee Terms & Conditions”⁴, których wskazano jako prawo właściwe prawi Anglii oraz Walii, z dużym prawdopodobieństwem należy domniemywać, że również w umowach zawartych przez organizatora tj. GSM Association z siedzibą w Londynie, również prawem właściwym dla wszelkich zobowiązań kontraktowych będzie ww. prawo. Wobec braku znajomości norm prawa Anglii oraz Walii nie jest możliwe sporządzenie opinii w zakresie podstaw i zakresu odpowiedzialności organizatora MWC względem wystawców (wskazać należy, że system prawa *common law* w głównej mierze opiera odpowiedzialność kontraktową na treści umowy stron). W tym miejscu zaznaczyć należy, że umowny wybór prawa – jest zgodny z regulacjami unijnymi – art. 3 Rzym I. Jednocześnie, w wypadku, w którym w zawieranych z GSM Association umowach nie zostałyby określone prawo właściwe (za wyborem stron umowy), to zgodnie z art. 4 ust. 1 pkt a i b Rzym I, prawem właściwym będzie miejsce siedziby sprzedawcy/usługodawcy – za którego należy uznać w kontekście organizowania MWC GSM Association z siedzibą w Londynie. Tym samym, prawem właściwym byłoby prawo Anglii i Walii.

⁴ <https://www.mwcbarcelona.com/legal/mwc-barcelona-2020-attendee-terms-conditions/>

W odniesieniu do odpowiedzialności deliktowej organizatora – to zgodnie z art. 4 ust. 1 Rzym II prawem właściwym będzie prawo miejsca powstania szkody, jednakże zgodnie z art. 4 ust. 3:

„Jeżeli ze wszystkich okoliczności sprawy wyraźnie wynika, że czyn niedozwolony pozostaje w znacznie ściślejszym związku z państwem innym niż państwo wskazane w ust. 1 lub 2, stosuje się prawo tego innego państwa. Znacznie ściślejszy związek z innym państwem może polegać, w szczególności, na istnieniu wcześniejszego stosunku pomiędzy stronami, takiego jak umowa, ściśle związanej z danym czynem niedozwolonym”

W zakresie tego, czy działanie GSM Association z siedzibą w Londynie spełnia definicje czynu niedozwolonego, do którego znajduje zastosowanie Rzym II, jest dyskusyjne, z uwagi na to, iż nie jest to „standardowe” działanie, kwalifikowane jako czyn niedozwolony. W zakresie definicji tego pojęcia komentarze odsyłają do orzecznictwa utrwalonego w zakresie przepisu art. 5 pkt 3 Rozporządzenia Rady (WE) nr 44/2001 z dnia 22 grudnia 2000 roku w sprawie jurysdykcji i uznawania orzeczeń sądowych oraz ich wykonywania w sprawach cywilnych i handlowych (nieobowiązujące – dalej: Bruksela I), w którym wskazuje się, że pojęcie czynu niedozwolonego w rozumieniu ww. przepisów i art. 415 i kolejnych k.c. nie jest tożsame. Przyjmując – że normy zawarte w Rzym II obowiązywałyby w zakresie działania polegającego na odwołaniu MWC – spełniają definicje czynu niedozwolonego, to konieczne jest ustalenie, teren jakiego kraju jest miejscem powstania szkody (szkody bezpośredniej). W orzecznictwie europejskim wskazuje się, że:

„Szkodą, jaką należy wziąć pod uwagę przy ustalaniu miejsca, w którym szkoda ta powstaje, jest szkoda bezpośrednia, a wynika to z motywu 16 wspomnianego rozporządzenia. W odniesieniu do szkody na osobie lub szkody na mieniu prawodawca Unii sprecyzował w motywie 17 rozporządzenia Rzym II, że państwem, w którym powstaje szkoda bezpośrednia, jest państwo, w którym została poniesiona szkoda na osobie lub szkoda na mieniu. Wynika stąd, że jeżeli jest możliwe ustalenie wystąpienia szkody bezpośredniej, co zwykle ma miejsce w razie wypadku drogowego, miejsce tej szkody bezpośredniej będzie istotnym łącznikiem dla celów określenia prawa właściwego, niezależnie od pośrednich skutków tego wypadku.

Ponadto zastosowanie prawa miejsca wystąpienia szkody bezpośredniej przyczynia się do osiągnięcia wyrażonego w motywie 16 rozporządzenia Rzym II celu polegającego na zapewnieniu przewidywalności prawa właściwego z jednoczesnym uniknięciem ryzyka, że rzeczony czyn niedozwolony mógłby zostać podzielony na kilka elementów podlegających różnym prawom w zależności od miejsca, w którym osoby inne niż ofiara doznają szkody.”⁵

Nawet przyjmując, że wystawcy oraz podmioty, które na rzecz wystawców wykonywały stoiska posiadają siedziby w Polsce, i nakłady finansowe stanowiące szkodę zostały poniesione w Polsce, to mając na uwadze powyżej wskazane rozumienie bezpośredniości, trudno byłoby uzasadniać właściwość prawa polskiego dla podstawy formułowania roszczeń wobec GSM Association z siedzibą w Londynie, zarówno przez wystawców, jak i podmioty, które przygotowywały stoiska na MWC. Wobec powyższego w tym zakresie, właściwym byłoby prawi hiszpańskie, na podstawie norm którego konieczne byłoby rozważenie zaistnienia czynu niedozwolonego, i potencjalnych roszczeń.

⁵ wyrok Trybunału Sprawiedliwości UE z dnia 10 grudnia 2015 roku, sygn. akt: C-350/14, vide: ZOTSiS 2015/12/I-802

Istotne jest również rozważenie kwestii właściwości sądu, który miałby rozstrzygać ewentualne spory o roszczenia zarówno w reżimie kontraktowym, jak i deliktowym. Właściwość sądów, wobec tego, że podmioty posiadają siedziby, a miejsca wykonania świadczenia, znajdują się na terenie państw unijnych, regulowana będzie przepisami Brukseli I bis. Zgodnie z przepisami tego rozporządzenia jurysdykcyjnego:

- a. zawsze można wytoczyć przed sąd siedziby pozwanego – art. 4 Bruksela I bis – w wypadku GSM Assotiation jest to właściwy rzeczowo sąd w Londynie,
- b. poza sądem wskazanym w punkcie a. powyżej możliwe jest wytoczenie powództwa wedle wyboru powoda przed sąd wykonania zobowiązania umownego oraz miejsca zaistnienia zdarzenia wywołującego szkodę – art. 7 ust. 1 i 2 Bruksela I bis – w wypadku MWC właściwe rzeczowo sądy hiszpańskiego w Barcelonie.

Opisana powyżej jurysdykcja może również być przedmiotem ewentualnej umowy stron, na co pozwalają przepisy Brukseli I bis – art. 25 i kolejne, co najprawdopodobniej ma miejsce w zakresie umów zawartych przez GSM Association z siedzibą w Londynie a wystawcami (takie postanowienia dotyczące jurysdykcji umownej zawarte są w „MWC Barcelona 2020 Attendee Terms & Conditions”⁶).

Biorąc pod uwagę to, że MWC są jednymi z największych na świecie targów związanych z telefonią komórkową, zaś GSM Association poważną międzynarodową organizacją, z dużym prawdopodobieństwem przyjęty został przez nich sposób postępowania, w odniesieniu do roszczeń związanych z podjętą decyzją o odwołaniu MWC. Istnieje możliwość, że będą oni proponowali rozwiązania ugodowe związane z podnoszonymi roszczeniami.

Wobec tego, że całość zagadnień związanych z odpowiedzialnością GSM Association z siedzibą w Londynie pozostaje poza zakresem prawa polskiego oraz poza jurysdykcją sądów polskich, dla oceny roszczeń związanych z odwołaniem MWC wobec GSM Association konieczne jest dokonanie ich w kontekście prawa dla nich właściwego, podmiotom praktykującym prawo właściwe (prawo Anglii i Walii ewentualnie hiszpańskie właściwe dla Katalonii).

Bez względu na kwestię prawa właściwego, czy też jurysdykcji istotnym jest posiadanie dowodów (najlepiej w formie dokumentowej) w zakresie charakteru oraz wysokości poniesionych szkód, w celu ich wykazania, ponieważ ten element każdorazowo będzie obciążał podmiot dochodzący swojego roszczenia.

Kolejną kwestią wymagającą rozważenia jest kwestia wzajemnych relacji oraz roszczeń podmiotów polskich między sobą, tj. polski wystawca z polskim wykonawcą stoiska targowego. W takim wypadku, jak we wszelkich relacjach najistotniejsza będzie treść łącząca strony.

Jeśli strony nie dokonały wyboru prawa obecnego – co w relacjach podmiotów posiadających siedziby w tym samym kraju jest rzadkie, jednakże nie wykluczone – zastosowanie będą miały przepisy prawa polskiego, z prymatem postanowień umownych względem norm prawa względnie obowiązujących.

Jako ogólną zasadę przyjąć należy, że umowy o wykonanie stoisk targowych mają

⁶ <https://www.mwcbarcelona.com/legal/mwc-barcelona-2020-attendee-terms-conditions/>

charakter umów o dzieło (często z elementami usług bądź zlecenia), na podstawie której wystawca powierza wykonawcy stosika dzieło w postaci ustalonego według projektu stoiska targowego, wraz z jego „ustawieniem i podłączeniem” na konkretnej imprezie targowej, w określonym terminie, za ustalonym wynagrodzeniem.

Powyższe zagadnienie można rozważać z dwóch perspektyw:

- a. następcej niemożliwości świadczenia – w zakresie wykonania stoiska z przyczynie niezawinionych przez jego wykonawcę (art. 475 § 1 k.c.),
- b. brak możliwości wykonania świadczenia przez wykonawcę stoiska targowego, z uwagi na brak zapewnienia przez zamawiającego – wystawcę możliwości jego wykonanie – przyjmując, że zgodnie z umową to na zamawiającym ciążył taki obowiązek (art. 639 k.c.).

W wypadku odwołania imprezy targowej, na która stoisko jest wykonywane, gdzie dzieło rozumiane jest jako nie tylko fizyczne przygotowanie jego elementów, ale również ustawienie go w określonej lokalizacji w określonym czasie, można przyjąć, że dochodzi do następcej niemożliwości świadczenia, tj. braku możliwości wykonania zobowiązania określonego w umowie przez wykonawcę stoiska, w przypadku odwołania imprezy targowej, następcza niemożliwość takiego świadczenia stanowi tzw. następczą niemożliwość świadczenia, nie wynikającą z zawinienia dłużnika (powstałą z przyczyn obiektywnych), wówczas wykonawca stoiska zgodnie z przepisem art. 475 § 1 k.c. zwolniony zostaje z obowiązku świadczenia (zobowiązania stron wygasają z momentem zaistnienia niemożliwości świadczenia).

W wypadku, w którym umowa zawarta między wystawcą, a wykonawcą stoiska targowego zawiera rozdzielnie elementy wykonania dzieła w postaci ustalonego stoiska – fizycznych elementów zgodnych z projektem, zaś jego dostarczenie oraz ustawienia uznaje się za czynności dodatkowe, to przyjąć należy, że niemożność świadczenia obejmuje w tym zakresie jedynie samo świadczenie ustawienia stoiska – a tym samym jedynie w tym zakresie wygasają wzajemne zobowiązania stron – chyba, że z kontekstu całej zawartej umowy wynika, że nawet częściowo niemożliwość świadczenia – skutkuje bezprzedmiotowością świadczenia w całości.

Z drugiej strony zgodnie z przepisem art. 639 k.c.:

„Zamawiający nie może odmówić zapłaty wynagrodzenia mimo niewykonania dzieła, jeżeli przyjmujący zamówienie był gotów je wykonać, lecz doznał przeszkody z przyczyn dotyczących zamawiającego. Jednakże w wypadku takim zamawiający może odliczyć to, co przyjmujący zamówienie oszczędził z powodu niewykonania dzieła.”

gdy przyjmiemy, że przyczyną braku możliwości wykonania stanowiska, będzie przyczyna dotycząca zamawiającego, ponieważ to jego stronie leży ryzyko odwołania imprezy targowej, w której w ramach swojej działalności chciał brać udział, to wykonawca stoiska będzie mógł domagać się zapłaty wynagrodzenia ustalonego w umowie, pomniejszonego o to co zostało przez niego zaoszczędzone, w związku z tym, że do wykonania dzieła nie doszło. Np. w sytuacji, gdy wykonane zostały elementy stoiska, w części, zaś część z nich nie podlegała jeszcze realizacji i ich wykonanie zostało (bez kosztowo) odwołane, to ww. środki będą stanowiły oszczędność poczynioną z uwagi na niewykonania dzieła w całości, analogicznie sytuacja będzie wyglądała w zakresie transportu.

Wnioski:

1. odpowiedzialność zarówno kontaktowa, jak i deliktowa GSM Association z siedzibą w Londynie (jeśli co innego nie wynika z zawartych umów o ustalenie prawa właściwego) w związku z odwołaniem MWC regulują przepisy prawa Anglii i Walii i ewentualnie prawa hiszpańskiego właściwego dla Katalonii,
2. wzajemne roszczenia wystawców i podmiotów wykonujących stoiska targowe w dużej mierze zależą od charakteru i treści zawartych przez nie umów na wykonanie stoisk na MWC, jednakże ich wzajemne stosunki winny znaleźć swoje oparcie bądź to o przepisy art. 475 § 1 k.c. bądź art. 639 k.c.

Aleksandra Staniek

adwokat

